

บทที่ 5

สรุปผลการศึกษา อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยครั้งนี้ได้ทำการศึกษาบทบาทขององค์การบริหารส่วนตำบลต่อการพัฒนาเกษตร และศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยบางประการกับบทบาทขององค์การบริหารส่วนตำบลในการพัฒนาการเกษตร รวมถึงปัญหาและอุปสรรคขององค์การบริหารส่วนตำบลในการพัฒนาการเกษตร ประชากรที่ศึกษา คือ ประธานหรือรองประธาน ซึ่งเป็นตัวแทนขององค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดเชียงใหม่ในพื้นที่ 22 อำเภอ 2 กิ่งอำเภอ ทั้งหมด 166 แห่ง โดยใช้วิธีการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) คิดเป็นร้อยละ 70 ขององค์การบริหารส่วนตำบลในพื้นที่ กำหนดเก็บรวบรวมข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูล นำข้อมูลที่ประมวลไว้มาวิเคราะห์หาค่าสถิติ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ คือ ร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) ค่าสูงสุด (Maximum) ค่าต่ำสุด (Minimum) และเพื่อวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระและตัวแปรตามโดยใช้ค่าสถิติไคสแควร์ (Chi - square : χ^2)

สรุปผลการศึกษา

ข้อมูลทั่วไปขององค์การบริหารส่วนตำบล

จากการศึกษาพบว่าประชากรของ อบต. ส่วนมากมีอายุ ระหว่าง 35 - 44 ปี ร้อยละ 37.6 รองลงมามีอายุต่ำกว่า 35 ปี ร้อยละ 29.9 อายุเฉลี่ย 40.79 อายุต่ำสุด 24 ปี และอายุสูงสุด 73 ปี มีระดับการศึกษาปริญญาตรี ร้อยละ 53.8 รองลงมาจบการศึกษามัธยมศึกษาปีที่ 6 หรือเทียบเท่าร้อยละ 19.7 ส่วนมากอยู่ในตำแหน่งในองค์การบริหารส่วนตำบลระยะเวลาานาน 3 ปี ร้อยละ 51.3 รองลงมาอยู่นาน 2 ปี ร้อยละ 16.2 ระยะเวลาที่ตั้งองค์การบริหารส่วนตำบลส่วนมากตั้งมานาน 3 ปี ร้อยละ 54.7 รองลงมาตั้งมานาน 4 ปี ร้อยละ 24.8 ส่วนพื้นที่ในความรับผิดชอบขององค์การบริหารส่วนตำบล ส่วนมากองค์การบริหารส่วนตำบลมีพื้นที่รับผิดชอบน้อยกว่า 50 ตารางกิโลเมตร ร้อยละ 56.4 รองลงมามีพื้นที่รับผิดชอบ 51 - 100 ตารางกิโลเมตร และ 101 - 150 ตารางกิโลเมตร ร้อยละ 12.8 เท่ากัน โดยมีพื้นที่ในการทำการเกษตรในความรับผิดชอบขององค์การบริหารส่วนตำบลส่วนมากมีพื้นที่ทำการเกษตร น้อยกว่า 1,000 ไร่ ร้อยละ 51.3 รองลงมามีพื้นที่ทำการเกษตร 1,001 - 3,000 ไร่ ร้อยละ 16.2

จำนวนประชากรทั้งหมดในพื้นที่รับผิดชอบขององค์การบริหารส่วนตำบล ส่วนมากมี 4,001 - 6,000 คน ร้อยละ 28.2 รองลงมามีจำนวนประชากรทั้งหมด 6,001 - 8,000 คน ร้อยละ 26.5 ประชากรทั้งหมดเฉลี่ย 6,699 คน จำนวนประชากรต่ำสุด 1,925 คน และจำนวนประชากร

สูงสุด 20,658 คน ซึ่งมีจำนวนประชากรที่ทำการเกษตรในพื้นที่รับผิดชอบขององค์การบริหารส่วนตำบลส่วนมากมีน้อยกว่า 2,000 คน ร้อยละ 68.4 รองลงมามีจำนวนประชากรที่ทำการเกษตร 4,001 - 6,000 คน ร้อยละ 12.8 ประชากรที่ทำการเกษตรเฉลี่ย 3,595 คน จำนวนประชากรที่ทำการเกษตรต่ำสุด 30 คน และจำนวนประชากรที่ทำการเกษตรสูงสุด 52,043 คน

จำนวนสมาชิกและเจ้าหน้าที่ในองค์การบริหารส่วนตำบล มีมากกว่า 25 คน ร้อยละ 41.0 รองลงมา มีจำนวนสมาชิก 21 - 25 คน ร้อยละ 24.8 จำนวนสมาชิกเฉลี่ย 24.08 คน จำนวนสมาชิกต่ำสุด 13 คน และจำนวนสมาชิกสูงสุด 45 คน ทั้งนี้มีจำนวนสมาชิกที่มาโดยตำแหน่ง ส่วนมากมีจำนวนสมาชิก 6 - 10 คน ร้อยละ 48.7 รองลงมามีจำนวนสมาชิกน้อยกว่า 5 คน ร้อยละ 37.6 มีจำนวนสมาชิกเฉลี่ย 6.02 คน จำนวนสมาชิกต่ำสุด 1 คน และจำนวนสมาชิกสูงที่สุด 18 คน และมีจำนวนสมาชิกที่มาจากการเลือกตั้ง ส่วนมากมีจำนวนสมาชิก 16 - 20 คน ร้อยละ 28.2 รองลงมามีจำนวนสมาชิก 11 - 15 คน ร้อยละ 22.2 ร้อยละ 21.4 มีจำนวนสมาชิกเฉลี่ย 17.85 คน จำนวนสมาชิกต่ำสุด 8 คน และจำนวนสมาชิกสูงสุด 36 คน สำหรับกรรมการสภาองค์การบริหารส่วนตำบล ส่วนมากมีจำนวนกรรมการน้อยกว่า 5 คน ร้อยละ 27.4 รองลงมามีจำนวนกรรมการ 6 - 10 คน ร้อยละ 58.1 มีจำนวนกรรมการเฉลี่ย 7.21 คน จำนวนสมาชิกต่ำสุด 1 คน และจำนวนกรรมการสูงสุด 57 คน รวมทั้งจำนวนเจ้าหน้าที่ในองค์การบริหารส่วนตำบล ส่วนมากมีจำนวน 6 - 10 คน ร้อยละ 46.2 รองลงมามีจำนวนน้อยกว่า 5 คน ร้อยละ 45.3 จำนวนเฉลี่ย 6.35 คน จำนวนต่ำสุด 3 คน และมีจำนวนสูงสุด 27 คน

ด้านรายได้ ในปี 2542 พบว่าเป็นรายได้จากการเก็บภาษี ส่วนมากมีรายได้น้อยกว่า 1,000,000 บาท ร้อยละ 32.5 รองลงมามีรายได้ระหว่าง 1,000,001 - 2,000,000 บาท ร้อยละ 29.9 เงินรายได้เฉลี่ย 2,476,640.07 บาท รายได้ต่ำสุด 15,119.13 บาท รายได้สูงสุด 8,505,523 บาท สำหรับรายได้จากเงินอุดหนุนรัฐบาล ส่วนมากมีรายได้ระหว่าง 1,000,001 - 2,000,000 บาท ร้อยละ 70.9 รองลงมามีรายได้น้อยกว่า 1,000,000 บาท ร้อยละ 18.8 มีเงินรายได้เฉลี่ย 1,522,055.84 บาท รายได้ต่ำสุด 32,000 บาท และรายได้สูงสุด 18,620,000 บาท โดยเงินรายได้ต่าง ๆ ก็นำมาทำโครงการพัฒนาขององค์การบริหารส่วนตำบลซึ่งส่วนมากมีโครงการในรับผิดชอบ 4 โครงการ ร้อยละ 17.1 รองลงมา 1 โครงการ ร้อยละ 16.2 จำนวนโครงการเฉลี่ย 2.26 โครงการ จำนวนโครงการต่ำสุด 1 โครงการ และจำนวนโครงการสูงสุด 19 โครงการ ส่วนของโครงการพัฒนาการเกษตรของตำบลมีจำนวนโครงการพัฒนาการพัฒนาการเกษตรที่เสร็จสิ้นแล้ว 2 โครงการ ร้อยละ 21.4 รองลงมามี 1 โครงการ ร้อยละ 17.9 จำนวนโครงการเฉลี่ย 1.26 โครงการ จำนวนโครงการต่ำสุด 1 โครงการ และจำนวนโครงการสูงสุด 9 โครงการ ส่วนจำนวนโครงการพัฒนาการเกษตร ส่วนมากมีจำนวนโครงการเกษตร 1 โครงการ ร้อยละ 19.7

จำนวน 3 โครงการ ร้อยละ 6.8 จำนวน ร้อยละ 5.1 จำนวนโครงการเฉลี่ย 1.46 โครงการ จำนวนโครงการต่ำสุด 1 โครงการ และจำนวนโครงการสูงสุด 18 โครงการ โดยมีการจัดงบประมาณของโครงการเกษตรขององค์การบริหารส่วนตำบลน้อยกว่า 50,000 บาท ร้อยละ 24.8 รองลงมามากกว่า 200,001 บาท ร้อยละ 18.8 และ 50,001 - 100,000 บาท ร้อยละ 12.0 โดยงบประมาณเฉลี่ย 149,413.27 บาท งบประมาณต่ำสุด 4,000 บาท และงบประมาณสูงสุด 2,070,000 บาท

ข้อมูลเกี่ยวกับบทบาทการมีส่วนร่วมขององค์การบริหารส่วนตำบลต่อการพัฒนาการเกษตร

บทบาทการมีส่วนร่วมต่อการพัฒนาการเกษตรขององค์การบริหารส่วนตำบลในด้าน

การกำหนดเป้าหมายนโยบาย การวางแผน องค์การบริหารส่วนตำบลมีบทบาทการมีส่วนร่วมในการวางแผนและเขียนโครงการพัฒนาการเกษตรมากที่สุด รองลงไปเป็นการมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายโดยตรง การมีส่วนร่วมในการกำหนดเป้าหมายในการพัฒนาการเกษตร การมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายและมาตรการในการจัดระเบียบราชการส่วนท้องถิ่น การมีส่วนร่วมในการวิเคราะห์ปัญหาของชุมชนในการพัฒนาการเกษตรรวมทั้งการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนหรือโครงการตามลำดับ โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.04, 1.99, 1.87, 1.82, 1.82, และ 1.36 ตามลำดับ การตัดสินใจในการวิเคราะห์ปัญหา องค์การบริหารส่วนตำบลมีบทบาทมีส่วนร่วมในการเลือกปัญหาหลังจากการวิเคราะห์ปัญหาเป็นลำดับที่ 1 รองลงไปเป็นการมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นในการเลือกโครงการ การให้สมาชิกออกเสียงในการเลือกโครงการ และการมีส่วนร่วมในการพิจารณาปัญหาของหมู่บ้านหรือชุมชนตามลำดับ โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 1.55, 1.47, 1.38 และ 1.37 ตามลำดับ

การดำเนินการในการพัฒนาการเกษตร องค์การบริหารส่วนตำบลมีบทบาทการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานตามโครงการพัฒนาการเกษตรมากเป็นลำดับที่ 1 ส่วนการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานตามแผนที่วางไว้ในทางปฏิบัติ และการมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นในการติดตามการใช้งบประมาณมีส่วนร่วมรองลงมาตามลำดับ โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 1.79, 1.55 และ 1.47 ตามลำดับ

การได้รับผลประโยชน์จากการพัฒนาการเกษตร องค์การบริหารส่วนตำบลมีส่วนร่วมในการแก้ปัญหาทางการเกษตรทำให้ผลิตดีขึ้นมากเป็นลำดับที่ 1 รองลงไปเป็นการมีส่วนร่วมในการทำให้ประชากรมีอาหารเพียงพอต่อความต้องการ การทำให้ประชากรเข้าร่วมโครงการพัฒนาการ

เกษตร การทำให้ประชากรมีรายได้อัตราความเป็นอยู่ดีขึ้น และการทำให้ประชาชนมีงานทำ โดย มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 1.90, 1.88, 1.76, 1.69 และ 1.58 ตามลำดับ

การประเมินผลของการพัฒนาการเกษตร องค์การบริหารส่วนตำบลมีส่วนร่วมในการ ประเมินผลโครงการเกษตรที่เสร็จสิ้นไปแล้วในแต่ละปีมากเป็นลำดับที่ 1 รองลงไปเป็นการมีส่วน ร่วมในการประเมินผลการทำงานของสมาชิก โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.00 และ 1.85 ตามลำดับ

บทบาทการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจทั้ง 5 ด้าน ได้แก่ การกำหนดเป้าหมาย นโยบาย การวางแผน ร่วมตัดสินใจในการวิเคราะห์ปัญหา การดำเนินงาน การได้รับผลประโยชน์ และการ ประเมินผลต่อการพัฒนาการเกษตรขององค์การบริหารส่วนตำบล

จากการศึกษาพบว่า บทบาทการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจต่อการพัฒนาการเกษตรของ องค์การบริหารส่วนตำบล พบว่าในด้านการประเมินผล การได้รับผลประโยชน์ และการกำหนด เป้าหมาย นโยบาย การวางแผน องค์การบริหารส่วนตำบลมีส่วนร่วมในการพัฒนาการเกษตร โดย มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 1.92, 1.82 และ 1.76 ตามลำดับ ส่วนเรื่องการค้าเงินงาน กับการร่วมตัดสินใจ ในการวิเคราะห์ปัญหาขององค์การบริหารส่วนตำบลมีส่วนร่วมน้อย โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 1.60 และ 1.52 ตามลำดับ

ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยบางประการกับบทบาทขององค์การบริหารส่วนตำบลในการ พัฒนาการเกษตร

ปัจจัยด้านรายได้มีความสัมพันธ์กับบทบาทการมีส่วนร่วมของ อบต. ในด้านการกำหนด เป้าหมาย นโยบาย และการวางแผน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ และรายได้มีความสัมพันธ์ด้านการ มีส่วนร่วมตัดสินใจในการวิเคราะห์ปัญหา อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ แต่ไม่มีความสัมพันธ์ทาง สถิติกับบทบาทการมีส่วนร่วมของ อบต. ในด้านการดำเนินงาน ประโยชน์ และการประเมินผล ส่วนปัจจัยด้านพื้นที่ทำการเกษตรไม่มีความสัมพันธ์ทางสถิติกับบทบาทการมีส่วนร่วมของ อบต. ในด้านการกำหนดเป้าหมาย นโยบาย การวางแผน ด้านการร่วมตัดสินใจในการวิเคราะห์ปัญหา ด้านการค้าเงินงาน ด้านประโยชน์ และด้านการประเมินผล และปัจจัยด้านจำนวนสมาชิกมีความ สัมพันธ์กับบทบาทการมีส่วนร่วมของ อบต. ในด้านการดำเนินงานอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ แต่ ไม่มีความสัมพันธ์ทางสถิติกับบทบาทการมีส่วนร่วมในด้านการกำหนดเป้าหมาย นโยบาย การ วางแผน ด้านการร่วมตัดสินใจในการวิเคราะห์ปัญหา ด้านประโยชน์และด้านการประเมินผล

ข้อมูลเกี่ยวกับปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะตามความคิดเห็นของเกษตรกร

ปัญหาและอุปสรรค

องค์การบริหารส่วนตำบลยังขาดแคลนบุคลากรในด้านการเกษตรที่จะให้คำแนะนำ หรือคำปรึกษาในด้านวิชาการในการผลิตพืชเพื่อที่จะลดต้นทุนในการผลิตให้ผลผลิตทางการเกษตรให้มีคุณภาพมากขึ้น ราคาดีขึ้น ขาดงบประมาณในการพัฒนาการเกษตรเนื่องจากองค์การบริหารส่วนตำบลมีรายได้น้อย ต้องจัดสรรไปในด้านโครงสร้างพื้นฐาน เช่น การก่อสร้างถนนหนทาง, ประปา, ไฟฟ้า, แหล่งน้ำกินน้ำใช้ งบประมาณด้านการเกษตรจึงมีน้อยมาก ส่วนการจัดสรรที่ดินทำกินเกษตรกรยากจนไม่มีที่ทำกินเป็นของตนเอง ส่วนมากเป็น สปก. หรือที่เช่า การเกษตรจึงไม่พัฒนา ในการรวมกลุ่มเกษตรกรยังไม่เข้มแข็งไม่สามารถ สร้างความเชื่อมั่นให้เกษตรกรสามารถต่อรองกับพ่อค้าคนกลางได้ เพราะเมื่อมีการตั้งกลุ่มแล้วไม่มีหน่วยงานใดหรือเจ้าหน้าที่คอยให้คำแนะนำหรือคำปรึกษา ขาดความรู้ความเข้าใจในการเกษตร การนำเทคโนโลยีสมัยใหม่มาใช้ในการผลิตเพราะเกษตรกรยังยึดติดกับการเกษตรแบบเดิมอยู่

อภิปรายผล

ความสัมพันธ์ระหว่างรายได้กับบทบาทขององค์การบริหารส่วนตำบล

จากการศึกษาพบว่าปัจจัยด้านรายได้มีความสัมพันธ์กับบทบาทการมีส่วนร่วมในการกำหนดเป้าหมาย นโยบาย การวางแผน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ องค์การบริหารส่วนตำบล สนับสนุนให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินงาน ซึ่งแจ้งการทำงานและรับฟังความคิดเห็นของประชาชน จัดการพัฒนาแบบมีส่วนร่วมในการจัดสรรงบประมาณในการดำเนินโครงการให้มีสัดส่วนที่ครอบคลุม โดยตัดสินใจที่จัดสรรงบประมาณไม่เน้นเฉพาะโครงการด้านโครงสร้างพื้นฐานเท่านั้น แต่เน้นมาทางโครงการที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาการเกษตรด้วย (วริยา, 2541) โดยในการดำเนินงานขององค์การบริหารส่วนตำบลได้มีการกำหนดเป้าหมาย นโยบาย ไว้ในการทำแผนพัฒนาตำบล มักมีการอภิปรายแสดงความคิดเห็นเรื่องงบประมาณกันอย่างกว้างขวาง (เอกชัย, 2542) ซึ่งงบประมาณส่วนใหญ่จะใช้ในกิจกรรมต่าง ๆ รวมถึงกิจกรรมด้านการเกษตรเพื่อได้งบประมาณมากำหนดโครงการที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาการเกษตร

ความสัมพันธ์ระหว่างจำนวนสมาชิกกับบทบาทขององค์การบริหารส่วนตำบล

จากการศึกษาพบว่า ปัจจัยด้านจำนวนสมาชิกมีความสัมพันธ์กับบทบาทการมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งสอดคล้องกับ เอกชัย (2542) กล่าวว่า องค์การบริหารส่วนตำบลมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องการให้ประชาชนในท้องถิ่นเข้ามามีส่วนร่วมในการ

เสนอข้อมูล ข้อเสนอแนะ ข้อคิดเห็น ความต้องการทำแผนโครงการเพื่อที่จะให้แผนงานโครงการ สอดคล้องกับความต้องการตรงตามเป้าหมาย หรือแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนของประชาชน การดำเนินงานของสภาตำบลในรูปแบบในรูปแบบองค์การบริหารส่วนตำบล ตามพระราชบัญญัติสภา ตำบล และองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537 สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลมีความสนใจ ในการดำเนินงานของ อบต. และความต้องการจะเรียนรู้การบริหารงานของ อบต. ค่อนข้างมาก และมีความต้องการให้มีการจัดฝึกอบรมให้ความรู้เรื่องการดำเนินงานแก่สมาชิก อบต. เมื่อมี ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินงานก็จะได้รับทราบถึงความต้องการที่แท้จริงและปัญหา อุปสรรคต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น (วารินี, 2541)

ข้อเสนอแนะจากการศึกษา

จากการศึกษาบทบาทขององค์การบริหารส่วนตำบลในการพัฒนาการเกษตร ในจังหวัด เชียงใหม่ พบว่าควรปรับปรุงในด้านต่าง ๆ ดังนี้

1. อบต. ควรมีการประสานงานให้สมาชิกเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินการขององค์การ เพื่อจะได้แก้ปัญหาที่แท้จริงที่เกิดขึ้นในตำบล สามารถช่วยเหลือตนเองได้ และเพื่อจะได้พัฒนา โครงสร้างทางการเกษตรควบคู่กับการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานของตำบล
2. อบต. ควรวางแผนการจัดหางบประมาณนอกเหนือจากรายได้จากภาษีอากร เพื่อจะได้ มีรายได้ในการดำเนินงานขององค์การอย่างต่อเนื่อง และในการจัดสรรงบประมาณในการพัฒนาการ เกษตร ควรแยกจากโครงสร้างพื้นฐานให้ชัดเจน โดย อบต. ควรมีการวางแผนในการดำเนินการ และร่วมกันดูแล และรับผิดชอบงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง

ข้อเสนอแนะในการศึกษาครั้งต่อไป

แนวทางในการศึกษาต่อไปควรจะศึกษาถึง

1. ผลกระทบของรายได้ที่เกี่ยวข้องกับบทบาทการมีส่วนร่วมในการกำหนดเป้าหมาย นโยบาย และการวางแผน และบทบาทการมีส่วนร่วมในการดำเนินการขององค์การบริหารส่วน ตำบล
  2. ความต้องการของสมาชิกต่อการดำเนินงานขององค์การบริหารส่วนตำบล
- นอกจากนี้ในการศึกษาวิจัยควรขยายขอบเขตการวิจัยในพื้นที่อื่น ๆ หรือขยายขอบเขตให้ ใหญ่ขึ้นเป็นระดับ จังหวัด ระดับภาค หรือระดับประเทศ เพื่อให้การดำเนินงานขององค์การ บริหารส่วนตำบลประสบผลสำเร็จสูงสุด